

שורשיו "הקדומים" של המחדל

מלחמת יום הכיפורים הסתיימה בניצחון אסטרטגי של המצרים, למרות הניצחון הטקטי של צה"ל בצליחת תעלת סואץ. המהלך המצרי שהחל בפתיחת מלחמת 1973 הסתיים מבחינת המצרים בהחזרת כל סיני למצרים עד לסנטימטר האחרון של "אדמת טאבה הקדושה" (כדברי סאדאת).

הלך המחשבה הצה"לי ועקרונות היסוד לתפקודו נוצקו ב-16 השנים שלאחר קום המדינה – ימי שלטונו של ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון. בן גוריון, ממעריצי לנין, ביסס בישראל כלכלה כמעט בולשביקית, חינוך אידיאולוגי, ושטיפת מוח בייחוד בתחום הביטחון. הפעילות במשק, בכלכלה, בחברה ובצבא שועבדו לערך העליון – האינטרסים של המפלגה – מפא"י. הצבא היה מחוסן מביקורת והצנזורה חסמה בעילות כל משפט שנובעת ממנו ביקורת. התקשורת סורסה ועורכי העיתונים ידעו היטב, גם ללא הצנזורה, מה אסור לפרסם, אם הם חפצים לשרוד. המשטר הבולשביקי אסר על הקמת ערוצי רדיו – רק לממשלה מותר. שידורי טלוויזיה נאסרו לחלוטין. "החדשות" המצולמות היחידות היו יומני קולנוע ששודרו בבתי קולנוע לפני הקרנת הסרט – חדשות שעברו עריכה והוקרנו בפיגור של חודשים לאחר האירועים. יומני קולנוע אלה הוקרנו בסגנון הרוסי-בולשביקי, פארו את השליטים, את הישגיהם, את הצבא ומפקדיו. נאמנות למפלגה הייתה תנאי לקידום בצבא. לצמרת צה"ל הגיעו בעיקר "אנשי שלומנו".

הליכוד, שעלה לשלטון ב-1977, נזהר שלא לשנות את הנורמות בצה"ל למרות התרופפות השליטה הממשלתית-ריכוזית בתקשורת ולמרות שחרור קיטור של ביקורת על צה"ל בעקבות מלחמת יום הכיפורים. רעידות האדמה לא תרמו לשינויים מבניים, מוקדי ההסתאבות המשיכו להתפתח.

"...ראשי המערכת הפוליטית ומפקדי צה"ל היו מעונינים שתפקוד מערכת הביטחון הישראלית ביוני 1967 ייראה כשיא השלמות בעיני הישראלים, הערבים וכל העולם". גישה זו הייתה כה מושרשת שבמערכת הבחירות ב-1992, בה התמודד רב אלוף (מיל.) יצחק רבין על ראשות הממשלה הסתייגו אפילו יריביו הפוליטים – יצחק שמיר ואנשי הימין מפרסום התמוטטותו הנפשית במצבי לחץ צבאיים של יצחק רבין בהיותו רמטכ"ל ערב מלחמת ששת הימים וחוסר תפקוד של המטכ"ל במהלך הלחימה. סוד צבאי.

...אפשר היה להניח שאילו היה לציבור הישראלי יותר מידע על תפקוד הרמטכ"ל, אנשי מטהו ועוצבות צה"ל ביוני 1967... הייתה נמנעת מלחמת יום הכיפורים... אחרי המלחמה [1967] עבדו כל המפקדים והמפקדים לשעבר שעות נוספות כדי להסתיר ולטשטש עובדות... המפקדים בדרגות הבינוניות, שביקשו להתקדם... אימצו את קוד הנאמנות והחנופה, והפכו שופר להצלחות... שלא היו ולא נבראו... כשהגיעו לפיקוד קרבי בכיר בצה"ל... היו חסרי חוט שידרה מוסרי, הבנה צבאית... פחות מאלה שאותם שרתו... מעגל קסמים מיתולוגי מתדרדר... גוף נטרלי-מקצועי לא חקר... מידע המאפשר ביקורת עניינית... לא שוחרר...

...ההיגיון... הנחה את מקבלי ההחלטות ב-1967 להגזים מאד בתיאורי גבורתו ויכולתו של צה"ל במלחמת ששת הימים: הערבים יאמינו בעוצמת צה"ל, יירתעו ממלחמה... מיתוס צה"ל לא הרתיע את מצרים וסוריה [ב-1973]... הסתרת האמת מעיני הציבור בישראל אינה משיגה... תועלת רחיצת הערבים... הערך ההרתעתי של המיתוסים... אמתלה כדי לא

לומר לעם את האמת...

...מנהיגי הישוב [לפני הקמת המדינה] שכנעו... גם את עצמם... שההגנה, שהייתה מליציה אידיאולוגית מתפקדת כצבא מקצועי... אולי על כן לא התכונן היישוב העברי כראוי למלחמת 1948... הקולונל היהודי-אמריקאי דוד מרכוס אמר לבן גוריון: "...אין להגנה מפקדים בכירים יותר ממפקדי פלוגות, היא אינה צבא מקצועי ואינה מסוגלת לנהל קרבות גדודיים ברמה מינימלית... מפקדי הפלמ"ח וההגנה... סיכלו את ניסיונותיו של בן גוריון ליישם את המלצותיו של מרכוס... מפקדי צה"ל והפוליטיקאים הישראלים טיפחו את תדמיתה של מדינת ישראל כמעצמה אזורית... עולמית... הישראלים התחילו להאמין לתעמולה שהם עצמם הפיצו בעולם. לא תוקן אף אחד מהליקויים שהתגלו ביוני 1967 ובמלחמת ההתשה."

(הציטוט מתוך ספרו של אורי מילשטיין **קריסה ולקחה**).